

Presentación

Presentació

Mesa Catalana por la Paz y los Derechos Humanos en Colombia

La Mesa Catalana por la Paz y los Derechos Humanos en Colombia es un espacio de concertación de ámbito catalán, formado por ONG, sindicatos, administraciones públicas y entidades del mundo académico, surgido en el año 2002. El objetivo principal de la Mesa es la promoción y protección de los derechos humanos en Colombia y el apoyo a un proceso de paz negociado, teniendo como marco de referencia las recomendaciones de Naciones Unidas y otros organismos internacionales.

Uno de los principales compromisos de la Mesa Catalana es el de visibilizar iniciativas de paz que, entendemos, pueden jugar un papel clave en la transformación del conflicto a escala local y regional. La Mesa entiende que una verdadera paz y una reconciliación nacional en Colombia tan sólo se pueden conseguir a través de una solución negociada que se fundamente en el esclarecimiento de la verdad, la justicia y el reconocimiento del derecho a la reparación de las víctimas de violaciones de los derechos humanos y el derecho internacional humanitario. Otra de las premisas básicas en las que se basa el trabajo de la Mesa es considerar al Estado colombiano como principal instancia responsable de velar por el respeto de los derechos humanos dentro de su territorio. Al mismo tiempo, reconoce a la sociedad civil colombiana como protagonista de la transformación social, política y económica que urge al país; así como considera que la comunidad internacional debe asumir su corresponsabilidad en los aspectos de internacionalización del conflicto.

Con el fin de lograr estos objetivos, la Mesa Catalana por la Paz y los Derechos Humanos en Colombia intenta construir un discurso propositivo que anime a la opinión pública catalana y a todos sus agentes sociales, políticos, gubernamentales, etc. a trabajar conjuntamente por la transformación del conflicto colombiano.

Con esa intención nacieron las Jornadas que anualmente viene programando la Mesa desde el año 2003. En ese año, su propósito fue el de acercar a la sociedad catalana una nueva perspectiva sobre el conflicto, de sus causas y condiciones, intentando huir explícitamente de la visión de los sectores en lucha armada y analizando la situación a través de los protagonistas de la sociedad civil y de sus propuestas para la construcción de la paz. Las Jornadas de aquel año tuvieron por título "**La sociedad colombiana y la construcción de la paz**".

Al año siguiente, en 2004, en las Jornadas "**Colombia: callejón con salida**" se aprovechó la oportunidad para presentar el "Informe Nacional de Desarrollo Humano,

Taula Catalana per la Pau i els Drets Humans a Colòmbia

La Taula Catalana per la Pau i els Drets Humans a Colòmbia és un espai de concertació d'àmbit català, format per ONG, sindicats, administracions públiques i entitats del món acadèmic, sorgit l'any 2002. L'objectiu principal de la Taula és la promoció i protecció dels drets humans a Colòmbia i el suport a un procés de pau negociat, tot tenint com a marc de referència les recomanacions de les Nacions Unides i d'altres organismes internacionals.

Un dels principals compromisos de la Taula Catalana és el de fer visibles iniciatives de pau que, entenem, poden jugar un paper en la transformació del conflicte a escala local i regional. La Taula entén que una veritable pau i una reconciliació nacional a Colòmbia només es poden aconseguir a través d'una solució negociada que es fonamenti en l'esclarament de la veritat, de la justícia i el reconeixement del dret a la reparació de les víctimes de les violacions dels drets humans i el dret internacional humanitari. Una altra de les premisses bàsiques sobre les que es basa el treball de la Taula és considerar l'Estat colombià com a principal instància responsable de vetllar pel respecte dels drets humans dins del seu territori. Alhora, reconeix a la societat civil colombià com a protagonista de la transformació social, política i econòmica que urgeix al país; així com considera que la comunitat internacional ha d'assumir la seva corresponsabilitat en els aspectes d'internacionalització del conflicte.

Amb la finalitat d'assolir aquests objectius, la Taula Catalana per la Pau i els Drets Humans a Colòmbia intenta construir un discurs propositiu que animi l'opinió pública catalana i tots els seus agents socials, polítics, governamentals, etc. a treballar conjuntament per la transformació del conflicte colombià.

*Amb aquesta intenció nasqueren les Jornades que anualment programa la Taula d'ençà l'any 2003. En aquell moment, el seu propòsit fou el d'apropar a la societat catalana una nova perspectiva del conflicte, de les seves causes i condicions, tot mirant de fugir explícitament de la visió dels sectors en lluita armada i analitzant la situació a través dels protagonistes de la societat civil i de les seves propostes per a la construcció de la pau. Les Jornades d'aquell any dugueren per títol "**La societat colombià i la construcció de la pau**".*

*L'any següent, el 2004, a les Jornades "**Colòmbia: carreró amb sortida**" s'aprofità l'oportunitat per presentar "l'Informe Nacional de Desenvolupament Humà,*

Colombia 2003", del Programa de Naciones Unidas para el Desarrollo (PNUD), primer informe de desarrollo humano del mundo centrado en un conflicto armado, que destacaba por su esfuerzo en plantear propuestas concretas, elaboradas a partir de un largo proceso de participación de diversos sectores sociales y políticos y contribuir de esta forma, a la superación del conflicto armado.

Jornadas 2005: "La cooperación internacional con Colombia: ¿Paz y Derechos Humanos?"

Este año, la Mesa Catalana por la Paz y los Derechos Humanos en Colombia ha buscado, a través de las Jornadas: ofrecer un espacio de reflexión sobre el rol que la cooperación internacional, de la Unión Europea (UE) y de sus países miembros, puede jugar en países en conflicto armado como Colombia: de contribución al fortalecimiento democrático, protección de los derechos humanos y búsqueda de una salida negociada, o por el contrario, de facilitar la prolongación e intensificación del conflicto en el tiempo.

Los objetivos concretos que la Mesa Catalana se planteó con estas terceras Jornadas fueron los siguientes: permitir una reflexión crítica sobre la cooperación internacional con Colombia, desde una perspectiva de derechos humanos y de construcción de paz; y dar voz a las aportaciones que, desde diferentes iniciativas de paz surgidas desde la propia sociedad civil colombiana y de las nuevas expresiones democráticas, existen frente a las directrices de cooperación de la UE y España con Colombia.

Las Jornadas tuvieron lugar entre los días 14, 15 y 16 de abril, y sus contenidos se distribuyeron en siete mesas redondas. Tras la inauguración de las Jornadas en el Salón de Crónicas del Ayuntamiento de Barcelona, presidida por la **concejala de Participación Ciudadana, Solidaridad y Cooperación del Ayuntamiento** y por un **representante de la Mesa Catalana por la Paz y los Derechos Humanos en Colombia**, tuvo lugar la primera de las mesas redondas: **"Estrategias y objetivos de la cooperación europea con Colombia dentro de la agenda mundial"**.

En esta primera Mesa, moderada por el **director de Cooperación del Ayuntamiento de Barcelona**, el ponente **Rafael Soriano, subdirector general de Cooperación con los Países de América del Sur de la AECI**, explicó que Colombia es considerado un país de atención especial por el nuevo Plan Director de la Cooperación Española, y que el compromiso de España con Colombia se traduce en el apoyo al Gobierno y a la sociedad civil colombiana en la consecución de los Objetivos del Milenio y en el propósito de consolidar, junto a sus socios europeos y del G-24,

Colòmbia 2003", del Programa de les Nacions Unides per al Desenvolupament (PNUD), primer informe de desenvolupament humà del món centrat en un conflicte armat, que destacava pel seu esforç a l'hora de plantejar propostes concretes, elaborades a partir d'un llarg procés de participació de diversos sectors socials i polítics, i contribuir d'aquesta forma, a la superació del conflicte armat.

Jornades 2005: "La cooperació internacional amb Colòmbia: Pau i Drets Humans?"

Enguany, la Taula Catalana per la Pau i els Drets Humans a Colòmbia ha cercat, a través de les Jornades, oferir un espai de reflexió sobre el rol que la cooperació internacional de la Unió Europea (UE) i dels seus països membres, pot jugar en els països en conflicte armat, com Colòmbia: de contribució a l'enfortiment democràtic, de protecció dels drets humans i de recerca d'una sortida negociada; o bé, per contra, de facilitar la prolongació i intensificació del conflicte en el temps.

Els objectius concrets que la Taula Catalana es planteja amb aquestes terceres Jornades foren els següents: permetre una reflexió crítica sobre la cooperació internacional amb Colòmbia des d'una perspectiva de drets humans i de construcció de pau, i donar veu a les aportacions que, des de diferents iniciatives de pau sorgides des de la pròpia societat civil colombiana i de les noves expressions democràtiques, existeixen davant les directrius de cooperació de la UE i Espanya amb Colòmbia.

*Les Jornades tingueren lloc entre els dies 14, 15 i 16 d'abril, i els seus continguts es distribuïren en set taules rodones. Després de la inauguració de les Jornades en el Saló de Cròniques de l'Ajuntament de Barcelona, presidida per la **regidora de Participació Ciutadana, Solidaritat i Cooperació de l'Ajuntament** i per un **representant de la Taula Catalana per la Pau i els Drets Humans a Colòmbia**, tingué lloc la primera de les taules rodones: **"Estratègies i objectius de la cooperació europea amb Colòmbia dins l'agenda mundial"**.*

*En aquesta primera Taula, moderada pel **director de Cooperació de l'Ajuntament de Barcelona**, el ponent **Rafael Soriano, sotsdirector general de Cooperació amb els països d'Amèrica del Sud de l'AECI**, explicà que Colòmbia és considerat un país d'atenció especial pel nou Pla Director de la Cooperació Espanyola, i que el compromís d'Espanya amb Colòmbia es tradueix en el suport al Govern i a la societat civil colombiana en la consecució dels Objectius del Mil·lenni i en el propòsit de consolidar, al costat dels seus socis europeus i del G-24,*

una cooperació internacional para el desenvolupament de la democràcia, el logro de la pau, la superació de la situació de violència i el ple respecte dels drets humans. La **representante de la Alianza de Organizaciones Sociales y Afines, María Eugenia Sánchez**, ressaltó que el apoyo y la cooperació internacional son un aporte indispensable para la superación de la grave crisis de violaciones a los derechos humanos y el derecho internacional humanitario. Sin embargo, precisó que la comunidad internacional debe cuidar que su política de cooperació no dé respaldo a políticas dirigidas a la internacionalización del conflicto, y que se caracterizan por el desprecio a la solución política negociada de éste, al estado social de derecho, a las recomendaciones internacionales en materia de derechos humanos y al principio de distinción establecido por el derecho humanitario. La tercera participante en esta primera Mesa fue la **embajadora de Colombia en España, Noemí Sanín**, quien subrayó la importancia de que la cooperació internacional se centre, entre otros enfoques, en facilitar los acuerdos de libre comercio entre Europa y Colombia, y en que exista un mayor apoyo económico a las iniciativas de reinserción abiertas en el país.

La segunda Mesa mantenida, "**Los laboratorios de paz: límites y oportunidades**", constituyó una oportunidad para debatir en profundidad sobre el tema propuesto. La Mesa fue moderada por un **representante del Fondo Catalán de Cooperación al Desarrollo**. La **Desk Officer para Colombia de la Comisión de la UE, Aude Maio-Coliche**, desarrolló el contexto y la evolución de la Cooperación Europea con Colombia en la que se prioriza el desarrollo social y económico, el desarrollo alternativo, la reforma del sector judicial y la promoción de los derechos humanos. De este último ámbito surgió la idea de los Laboratorios de Paz. Hasta el momento, la UE financia tres de estos proyectos, ya que suponen el fomento de procesos alternativos y participativos de desarrollo sostenible, potencian una resolución negociada del conflicto y crean áreas de culturas de paz, libres de droga. Todo ello a través de medios pacíficos y respetuosos con los derechos humanos y el derecho internacional humanitario. **Francisco de Roux, director del Programa de Desarrollo y Paz del Magdalena Medio (PDPMM)** y primer Laboratorio de Paz, evidenció que éste es un proceso de construcción participativa y colectiva. Mostró que es posible, en medio del conflicto, presentar alternativas diferentes de vida con tranquilidad y justicia. Al mismo tiempo, expuso que el PDPMM constituye un eje de la resistencia al paramilitarismo y de búsqueda de una solución negociada al conflicto con la guerrilla. Un tercer participante en esta Mesa, **Libio Palechor, representante del Consejo Regional Indígena del Cauca (CRIC)**, comentó la participación del pueblo indígena en el segundo Laboratorio de Paz de Cauca y Nariño. Valoró el

una cooperació internacional per al desenvolupament de la democràcia, l'assoliment de la pau, la superació de la situació de violència i el ple respecte dels drets humans. La representant de l'Aliança d'Organitzacions Socials i Afines, María Eugenia Sánchez, ressaltà que el suport i la cooperació internacional són una aportació indispensable per a la superació de la greu crisi de violacions dels drets humans i el dret internacional humanitari. Amb tot, precisà que la comunitat internacional ha de tenir cura que la seva política de cooperació no doni suport a polítiques dirigides a la internacionalització del conflicte i que es caracteritzen pel menyspreu a la solució política negociada d'aquest a l'estat social de dret, a les recomanacions internacionals en matèria de drets humans i al principi de distinció establert pel dret humanitari. La tercera participant en aquesta primera taula fou l'ambaixadora de Colòmbia a Espanya, Noemí Sanín, qui subratllà la importància que la cooperació internacional se centri, entre d'altres enfocaments, en facilitar els acords de lliure comerç entre Europa i Colòmbia, i en que existeixi un suport econòmic més gran a les iniciatives de reinserció obertes al país.

La segona Taula mantinguda, "Els laboratoris de pau: límits i oportunitats", constituí una oportunitat per debatre en profunditat sobre el tema proposat. La Taula fou moderada per un representant del Fons Català de Cooperació al Desenvolupament. La Desk Officer per a Colòmbia de la Comissió de la UE, Aude Maio-Coliche, desenvolupà el context i l'evolució de la cooperació europea amb Colòmbia en què es prioritza el desenvolupament social i econòmic, el desenvolupament alternatiu, la reforma del sector judicial i la promoció dels drets humans. D'aquest darrer àmbit sorgí la idea dels Laboratoris de Pau i fins a aquest moment, la UE finança tres d'aquests projectes, ja que suposen el foment de processos alternatius i participatius de desenvolupament sostenible, potencien una resolució negociada del conflicte i creen àrees de cultura de pau, lliures de droga. Tot això a través de mitjans pacífics i respectuosos amb els drets humans i el dret internacional humanitari. Francisco de Roux, director del Programa de Desenvolupament i Pau del Magdalena Mig (PDPMM) i primer Laboratori de Pau, evidenció que aquest és un procés de construcció participativa i col·lectiva. Mostrà que és possible, enmig del conflicte, presentar alternatives diferents de vida amb tranquil·litat i justícia. Alhora, exposà que el PDPMM constitueix un eix de la resistència al paramilitarisme i de recerca d'una solució negociada al conflicte amb la guerrilla. Un tercer participant en aquesta Taula, Libio Palechor, representant del Consell Regional Indígena del Cauca (CRIC), comentà la participació del poble indígena en el segon Laboratori de Pau del Cauca i Nariño. Valorà el

Laboratorio como un espacio de encuentro entre sectores de la sociedad civil que sufren las consecuencias de la guerra y que permite avanzar en la construcción de la paz. A pesar de ello, destacó que no es una solución suficiente a la violencia y a las problemáticas específicas que sufren los pueblos indígenas. También planteó que el papel del Estado colombiano como cofinanciador de estos proyectos debería discutirse en mayor profundidad. El último de los participantes, **José Luis Campo, representante de la Plataforma de Organizaciones de Desarrollo Europeas en Colombia (PODEC)**, enfatizó la importancia de que la cooperación al desarrollo se plasme en estrategias de desarrollo sustentable, equitativo e incluyente, y que fortalezca a la sociedad civil, la democracia y los derechos humanos. Pero al mismo tiempo, cuestionó la compatibilidad de las iniciativas de los Laboratorios de Paz con la negación por parte del Gobierno colombiano de la existencia de un conflicto social y armado, con la implementación de la política de seguridad democrática, los señalamientos a la sociedad civil o la fuerte presencia paramilitar en estas zonas.

La tercera Mesa sobre **"La ayuda humanitaria como camino de paz"** fue moderada por el **director de la Agencia Catalana de Cooperación de la Generalitat de Cataluña**. El primer ponente, el **jefe de la Oficina de Coordinación para Asuntos Humanitarios de Naciones Unidas en Colombia, Ignacio León**, expuso las características de la grave crisis humanitaria colombiana y las estrategias que las diferentes agencias de Naciones Unidas han adoptado para hacerle frente: en materia de desplazamiento interno, justicia, minas antipersonales, laboratorios de paz, etc. El **coordinador del Programa de Desarrollo y Paz de Montes de María, Moisés Medrano**, habló sobre la realidad cotidiana de esta zona de Colombia, atravesada por el conflicto armado, la pobreza y el desplazamiento forzado. **Medrano** planteó diferentes ejes trascendentes para la construcción de una paz basada en los principios de verdad, justicia y reparación, en esta región colombiana: la afirmación de la ciudadanía, la educación para la paz, la apuesta por mecanismos del "Do No Harm", y la implementación de las Buenas Prácticas de la Cooperación. El **representante de la Comisión Humanitaria de Antioquia, Álvaro Jiménez**, explicó las funciones de esta Comisión de intentar aproximar en Colombia a los actores armados no estatales a través de la voluntad de la aplicación de normas humanitarias; en concreto los compromisos de la Convención de las Minas Antipersonas. Colombia es el único país de América Latina en el que se usan minas, y el cuarto país del mundo en número de víctimas causadas por este arma mortífera.

La Mesa **"Los derechos humanos: ¿condicionantes de la política de la cooperación internacional?"** fue

*Laboratori com un espai de trobada entre sectors de la societat civil que pateixen les conseqüències de la guerra i que permet avançar en la construcció de la pau. Això no obstant, destacà que no és una solució suficient a la violència i a les problemàtiques específiques que pateixen els pobles indígenes. També plantejà que el paper de l'Estat colombià com a cofinançador d'aquests projectes s'hauria de discutir amb més profunditat. El darrer participant, **José Luis Campo, representant de la Plataforma d'Organitzacions de Desenvolupament Europees a Colòmbia (PODEC)**, enforteix la importància que la cooperació al desenvolupament es plasmi en estratègies de desenvolupament sostenible, equitatiu i inclouent, i que enforteixi la societat civil, la democràcia i els drets humans. Alhora, però, qüestionà la compatibilitat de les iniciatives dels Laboratoris de Pau amb la negació per part del Govern colombià de l'existència d'un conflicte social i armat, amb la implementació de la política de seguretat democràtica, els assenyalaments a la societat civil o la forta presència paramilitar en aquestes zones.*

*La tercera Taula sobre **"L'ajut humanitari com a camí de pau"** fou moderada pel **director de l'Agència Catalana de Cooperació de la Generalitat de Catalunya**. El primer ponent, el **cap de l'Oficina de Coordinació per a Afers Humanitaris de les Nacions Unides a Colòmbia, Ignacio León**, exposà les característiques de la greu crisi humanitària colombiana i les estratègies que les diferents agències de les Nacions Unides han adoptat per fer-li front: en matèria de desplaçament intern, justícia, mines antipersones, laboratoris de pau, etc. El **coordinador del Programa de Desenvolupament i Pau de Montes de María, Moisés Medrano**, parlà sobre la realitat quotidiana d'aquesta zona de Colòmbia, travessada pel conflicte armat, la pobresa i el desplaçament forçat. **Medrano** plantejà diferents eixos transcendents per a la construcció d'una pau basada en els principis de veritat, justícia i reparació en aquesta regió colombiana: l'afirmació de la ciutadania, l'educació per a la pau, l'aposta per mecanismes de "Do No Harm" i la implementació de les Bones Pràctiques de la Cooperació. El **representant de la Comissió Humanitària d'Antioquia, Álvaro Jiménez**, explicà les funcions d'aquesta Comissió d'intentar aproximar a Colòmbia els actors armats no estatals a través de la voluntat de l'aplicació de normes humanitàries; en concret, dels compromisos de la Convenció de les Mines Antipersones. Colòmbia és l'únic país de l'Amèrica Llatina en què s'usen mines i el quart país en nombre de víctimes causades per aquesta arma mortífera.*

*La Taula **"Els drets humans: condicionants de la política de la cooperació internacional?"** fou moderada*

moderada por el **director de la Oficina de Derechos Humanos del Ministerio de Exteriores español**. El primer ponente, el **representante del Consejo de la UE, Dusan Chrenek**, recalcó el apoyo decidido de la UE al Gobierno colombiano en sus esfuerzos por fortalecer la seguridad y la calidad de vida de todos los ciudadanos, asegurar el respeto a la ley y a los derechos humanos en todo el territorio nacional, así como en la lucha contra el terrorismo y las drogas ilícitas. Respecto al proceso de desmovilización que se sigue con algunos grupos armados al margen de la ley, planteó que se había asumido un compromiso gradual en la medida que el proceso respondiera al cumplimiento de los criterios marcados por el Consejo de la UE, ubicados dentro de los estándares internacionales. Por su parte, **Michael Frühling, director de la Oficina en Colombia del Alto Comisionado de Naciones Unidas para los Derechos Humanos**, señaló que los Derechos Humanos y el Derecho Internacional Humanitario son guías útiles para la superación del conflicto armado en Colombia y para la política de cooperación internacional. Esta última debe contribuir al fortalecimiento de las instituciones democráticas y a la consecución de una salida negociada para el conflicto armado interno que hoy afronta el país. La **representante de la Coordinación Colombia-Europa-Estados Unidos, Liliana Uribe**, declaró que la UE podría cumplir un papel decisivo respecto a Colombia si adoptara una política de cooperación coherente que sumara esfuerzos hacia: la superación de la persistente crisis de derechos humanos, la exigencia del cumplimiento de las recomendaciones internacionales al Estado colombiano mediante la adopción de un mecanismo de seguimiento permanente, la solución política al conflicto armado interno y la consolidación del Estado social del derecho y la democracia.

La quinta Mesa fue dedicada al debate sobre "**Desmovilización, desarme y reinserción: pasado, presente y futuro**" y estuvo moderada por el **director de la Escuela de Cultura de Paz de la Universidad Autónoma de Barcelona**. En ella, el **subdirector del Departamento de las Américas del Ministerio de Exteriores de Suecia, Tommy Stömberg**, expuso el compromiso de su país en la búsqueda de la paz en Colombia a través de una solución pacífica y negociada. Asimismo, expresó su apoyo al actual proceso de negociación y a los que puedan darse en el futuro, siempre y cuando exista un marco jurídico adecuado para dicho proceso que cumpla con el ordenamiento jurídico internacional. **Álvaro Villarraga, miembro del Consejo Nacional de Paz y presidente de la Fundación Cultura Democrática**, recorrió, a través de su exposición, 10 experiencias de desmovilización de grupos armados que ha vivido Colombia desde 1953 hasta nuestros días. Según **Villarraga**, la experiencia demuestra que un proceso de paz definitivo sólo tendrá lugar si se superan las causas y factores generadores del conflicto, y si

pel director de l'Oficina de Drets Humans del Ministeri d'Afers Estrangers espanyol. El primer ponent, el representant del Consell de la UE, Dusan Chrenek, remarcà el suport decidit de la UE al Govern colombià en els seus esforços per enfortir la seguretat i la qualitat de vida de tots els ciutadans, assegurar el respecte a la llei i als drets humans a tot el territori nacional, així com en la lluita contra el terrorisme i les drogues il·lícites. Respecte del procés de desmobilització que se segueix amb alguns grups armats al marge de la llei, plantejà que s'havia assumit un compromís gradual en la mesura que el procés respongués al compliment dels criteris marcats pel Consell de la UE, ubicats dins dels estàndards internacionals. Per la seva banda, Michael Frühling, director de l'Oficina a Colòmbia de l'Alt Comissionat de les Nacions Unides per als Drets Humans, assenyala que els Drets Humans i el Dret Internacional Humanitari són guies útils per a la superació del conflicte armat a Colòmbia i per a la política de cooperació internacional. Aquesta darrera ha de contribuir a l'enfortiment de les institucions democràtiques i a la consecució d'una sortida negociada del conflicte armat intern que avui enfronta el país. La representant de la Coordinació Colòmbia-Europa-Estats Units, Liliana Uribe, declarà que la UE podria complir un paper decisiu respecte de Colòmbia si adoptés una política de cooperació coherent que sumés esforços cap a: la superació de la persistent crisi de drets humans, l'exigència de l'acompliment de les recomanacions internacionals a l'Estat colombià mitjançant l'adopció d'un mecanisme de seguiment permanent, la solució política al conflicte armat intern i la consolidació de l'Estat social del dret i la democràcia.

La cinquena Taula fou dedicada al debat sobre "Desmobilització, desarmament i reinserció: passat, present i futur" i estigué moderada pel director de l'Escola de Cultura de Pau de la Universitat Autònoma de Barcelona. En ella, el sotsdirector del Departament de les Amèriques del Ministeri d'Afers Estrangers de Suècia, Tommy Stömberg, exposà el compromís del seu país en la recerca de la pau a Colòmbia a través d'una solució pacífica i negociada. Alhora, expressà el seu suport a l'actual procés de negociació i als que es pugin celebrar en el futur, sempre que existeixi un marc jurídic adequat per a que aquest procés compleixi l'ordenament jurídic internacional. Álvaro Villarraga, membre del Consell Nacional de Pau i president de la Fundació Cultura Democràtica, recorregué, a través de la seva exposició, 10 experiències de desmobilització de grups armats que ha viscut Colòmbia d'ençà 1953 fins als nostres dies. Segons Villarraga, l'experiència demostra que un procés de pau definitiu només tindrà lloc si se superen les causes i els

se construye con la participación decisiva de la sociedad civil y un acompañamiento de la comunidad internacional. La **presidenta del Colectivo de Abogados "José Alvear Restrepo", Soraya Gutiérrez**, destacó como fundamental que el proyecto de Ley que se estaba aprobando esos días en el Congreso no contemplaba las garantías adecuadas para superar el paramilitarismo y garantizar la verdad, la justicia y la reparación de las víctimas. Subrayó, asimismo, que la UE debe insistir en la búsqueda de una solución negociada al conflicto en Colombia y en el apoyo y restablecimiento de los mecanismos que tiene la ONU para este propósito, como la figura del Representante Especial del Secretario de Naciones Unidas.

En la penúltima Mesa de las **Jornadas, "Buenas prácticas de paz y derechos humanos"**, la moderadora de la Mesa y **coordinadora del "Banco de Buena Prácticas para Superar el Conflicto del PNUD", María Teresa Muñoz**, explicó la función del "Informe de Desarrollo Humano, Colombia 2003: Callejón con salida" como elemento clave en el debate para la construcción de políticas públicas conducentes a la superación del conflicto en Colombia. El Informe parte de identificar al conflicto armado como uno de los obstáculos para el desarrollo humano; y a su vez, plantea el desarrollo humano como la mejor opción para poner fin al mismo. La opción por el desarrollo humano facilita considerar un amplio abanico de opciones que podrían denominarse "buenas prácticas para superar el conflicto" y que disuaden la opción de la violencia, mitigan su impacto o generan condiciones para una paz firme y duradera. Alguna de estas buenas prácticas fueron las que presentaron las personas invitadas a la Mesa. El primer participante, **Carlos Arturo Rodríguez, presidente de la Central Unitaria de Trabajadores de Colombia (CUT)**, reiteró la importancia de una salida negociada al conflicto y afirmó que la paz debe regirse por un marco legal que observe los principios de verdad, justicia y reparación, y con un cese de hostilidades verificable. También llamó a una movilización de la sociedad civil por la paz y la democracia que rechace el método de la violencia, la arbitrariedad y la exclusión. La **representante de la Ruta Pacífica de las Mujeres, Mónica Valencia**, presentó a su organización como una expresión política del movimiento social de mujeres, y una manera de hacer resistencia civil no violenta desde las mujeres, convencidas de su papel fundamental en la construcción de la paz. Es por ello que consideran que todos los proyectos de desmovilización de grupos armados han de dotarse de un marco jurídico que incluya de manera explícita y prioritaria los crímenes contra las mujeres, garantizando un sistema de justicia de género tal y como lo ha previsto la Corte Penal Internacional. El **delegado del Consejo Regional Indígena del Cauca, Libio Palechor**, explicó las diferentes estrategias de resistencia de los pueblos indíge-

factores generadors del conflicte, i si es construeix amb la participació decisiva de la societat civil i un acompanyament de la comunitat internacional. La presidenta del Col·lectiu d'Advocats "José Alvear Restrepo", Soraya Gutiérrez, destacà com a fonamental que el projecte de llei que s'estava aprovant aquells dies en el Congrés no contemplava les garanties adequades per superar el paramilitarisme i garantir la veritat, la justícia i la reparació de les víctimes. Subratlla, a més, que la UE, ha d'insistir en la recerca d'una solució negociada al conflicte a Colòmbia i en el suport i el restabliment dels mecanismes que té l'ONU per a aquest propòsit, com la figura del Representant Especial del Secretari de les Nacions Unides.

En la penúltima Taula de les Jornades, "Bones pràctiques de pau i drets humans", la moderadora de la Taula i coordinadora del "Banc de Bones Pràctiques per Superar el Conflicte del PNUD", María Teresa Muñoz, explicà la funció de "l'Informe de Desenvolupament Humà, Colòmbia 2003: Carreró amb sortida" com a element clau en el debat per a la construcció de polítiques públiques conduents a la superació del conflicte a Colòmbia. L'Informe parteix d'identificar el conflicte armat com un dels obstacles per al desenvolupament humà i, alhora, planteja el desenvolupament humà com la millor opció per a posar fi al mateix. L'opció pel desenvolupament humà facilita considerar un ampli ventall d'opcions que podrien denominar-se "bones pràctiques per superar el conflicte" i que dissuadeixen l'opció de la violència, apaivaguen el seu impacte o generen condicions per a una pau ferma i perdurable. Algunes d'aquestes bones pràctiques foren les que presentaren les persones convidades a la taula. El primer participant, Carlos Arturo Rodríguez, president de la Central Unitària de Treballadors de Colòmbia (CUT), reiterà la importància d'una sortida negociada al conflicte i afirmà que la pau ha de regir-se per un marc legal que observi els principis de veritat, justícia i reparació, i amb un alto el foc verificable. També cridà a una mobilització de la societat civil per la pau i la democràcia que rebutgi el mètode de la violència, l'arbitrarietat i l'exclusió. La representant de la Ruta Pacífica de les Dones, Mónica Valencia, presentà la seva organització com una expressió política del moviment social de dones, i una manera de fer resistència civil no violenta des de les dones convençudes del seu paper fonamental en la construcció de la pau. És per això que consideren que tots els projectes de desmobilització de grups armats han de dotar-se d'un marc jurídic que inclogui de manera explícita i prioritària els crims contra les dones, tot garantint un sistema de justícia de gènere tal i com l'ha previst la Cort Penal Internacional. El delegat del Consell Regional Indígena del Cauca, Libio Palechor, explicà

nas frente a las continuas violaciones de sus derechos humanos individuales y colectivos. Éstas se desarrollan en los "Planes de Vida" fundamentados en la defensa de su territorio, la construcción permanente de su identidad, la reconstrucción y recuperación cultural y el fortalecimiento de su autonomía. Se rigen a partir de una única y legítima autoridad indígena, de una justicia propia en el marco del derecho indígena que aplica la Guardia Indígena.

Asimismo, expresó su rechazo a la política de seguridad democrática implementada por el Gobierno y a los tratados de libre comercio.

La séptima y última Mesa estuvo dedicada a los **"Retos de las políticas de cooperación, paz y derechos humanos con Colombia"**, a partir de las propuestas formuladas por los diferentes partidos catalanes. Fue moderada por la **presidenta de la Comisión de Actuaciones Exteriores, Cooperación y Solidaridad del Parlamento de Cataluña**. El **diputado en el Congreso español por Convergència i Unió, Carles Campuzano**, señaló la importancia de un compromiso en el desarrollo de iniciativas de cooperación desde el Gobierno catalán de la Generalitat, la necesidad de una reforma del tratamiento que se da a Colombia en la política de cooperación española, y la posible repercusión de la relación entre España y Estados Unidos en las relaciones bilaterales de España con Colombia. **Consol Prados, diputada del Parlamento de Cataluña por el Partit dels Socialistes**, señaló la importancia de que la cooperación no se limite a paliar las consecuencias de la guerra sino que actúe para fomentar la superación de sus causas, refuerce la gobernabilidad democrática y fortalezca la organización de la sociedad civil y su tejido asociativo. **Pablo Aguiar, representante de Iniciativa per Catalunya-Verds**, planteó que las actuaciones hacia Colombia deberían basarse en el mantenimiento de la ayuda humanitaria destinada a la población desplazada interna; que el único destino de la cooperación fuera la sociedad civil organizada y se suspendiera cualquier vía de cooperación con el Gobierno colombiano que no buscara la mejora de la grave situación de violación de los derechos humanos. Asimismo, planteó la importancia de reconducir los mecanismos internacionales de concertación entre donantes que deberían exigir las obligaciones asumidas por el Gobierno colombiano en el cumplimiento de las recomendaciones de la Oficina del Alto Comisionado de Naciones Unidas para los Derechos Humanos. La **diputada en el Parlamento de Cataluña por Esquerra Republicana, Pilar Dellunde**, propuso entre otras cuestiones, el establecimiento de vínculos directos del Parlamento catalán con la sociedad civil colombiana a través de un viaje a Colombia. Por otra parte, destacó la importancia del establecimiento de un marco jurídico adecuado para el proceso de desmovilización de grupos armados al margen de la Ley, animando a los representantes de la UE

les diferents estratègies de resistència dels pobles indígenes davant de les contínues violacions dels seus drets humans individuals i col·lectius. Aquestes es desenvolupen en els "Plans de Vida" fonamentals en la defensa del seu territori, la construcció permanent de la seva identitat, la reconstrucció i recuperació cultural i l'enfortiment de la seva autonomia. Es regeixen a partir d'una única i legítima autoritat indígena, d'una justícia pròpia en el marc del dret indígena que aplica la Guardia Indígena. Alhora, expressà el seu rebuig a la política de seguretat democràtica implementada pel Govern i als tractats de lliure comerç.

La setena i darrera Taula estigué dedicada als "Reptes de les polítiques de cooperació, pau i drets humans amb Colòmbia", a partir de les propostes formulades pels diferents partits catalans. Fou moderada per la presidenta de la Comissió d'Actuacions Exteriors, Cooperació i Solidaritat del Parlament de Catalunya. El diputat en el Congrés espanyol per Convergència i Unió, Carles Campuzano, assenyalà la importància d'un compromís en el desenvolupament d'iniciatives de cooperació des del Govern català de la Generalitat, la necessitat d'una reforma del tractament que es dona a Colòmbia en la política de Cooperació Espanyola, i la possible repercussió de la relació entre Espanya i els Estats Units en les relacions bilaterals d'Espanya amb Colòmbia. Consol Prados, diputada del Parlament de Catalunya pel Partit dels Socialistes, assenyalà la importància que la cooperació no es limiti a pal·liar les conseqüències de la guerra, sinó que actui per fomentar la superació de les seves causes, reforci la governabilitat democràtica i enforteixi l'organització de la societat civil i el seu teixit associatiu. Pablo Aguiar, representant d'Iniciativa per Catalunya-Verds, plantejà que les actuacions cap a Colòmbia haurien de basar-se en el manteniment de l'ajut humanitari destinat a la població desplaçada interna; que l'únic destí de la cooperació fos la societat civil organitzada i se suspengués qualsevol via de cooperació amb el Govern colombià que no cerqués la millora de la greu situació de violació dels drets humans. A més, plantejà la importància de reconduir els mecanismes internacionals de concertació entre donants que haurien d'exigir les obligacions assumides pel Govern colombià en l'acompliment de les recomanacions de l'Oficina de l'Alt Comissionat de les Nacions Unides per als Drets Humans. La diputada en el Parlament de Catalunya per Esquerra Republicana, Pilar Dellunde, proposà entre d'altres qüestions, l'establiment de vincles directes del Parlament català amb la societat civil colombiana a través d'un viatge a Colòmbia. D'altra banda, destacà la importància de l'establiment d'un marc jurídic adequat per al procés de desmobilització de grups armats al marge de la Llei animant els representants de

a realizar un seguimiento riguroso. Y finalmente, acentuó la necesidad de apoyar a las instituciones colombianas democráticamente constituidas, así como a la Oficina de la Alta Comisionada de Naciones Unidas para los Derechos Humanos. Por su parte, **Rafael López, diputado del Partit Popular en el Parlamento de Cataluña**, argumentó que la ayuda al desarrollo ha de priorizar cinco aspectos fundamentales: el apoyo al estado de derecho, la defensa de los Derechos Humanos y el Derecho Internacional Humanitario, la lucha contra las causas de la violencia y la ayuda a las víctimas de ésta, la protección a la biodiversidad y el medioambiente, y el fortalecimiento de la concertación y la cooperación regional. Por último, el **diputado en las Cortes Valencianas por Esquerra Unida del País Valencià, Ramon Cardona**, denunció posturas de los gobiernos occidentales, europeos y españoles, en las que anteponen sus intereses económicos y políticos a la defensa de los derechos humanos. Puso de manifiesto la necesidad de que la comunidad internacional presione al Gobierno colombiano para que cumpla con las recomendaciones de Naciones Unidas. Recomendó también la no prestación de apoyo político ni económico al actual proceso de desmovilización, así como la revisión y reorientación de la cooperación y la ayuda humanitaria hasta que no quede garantizado el destino final de la misma. Indicó la necesidad de iniciar un seguimiento constante de la actuación de las empresas extranjeras en Colombia y a la divulgación de una información no manipulada sobre la realidad colombiana.

La clausura de las Jornadas estuvo a cargo del **director de la Agencia Catalana de Cooperación para el Desarrollo de la Generalitat de Catalunya**, del **secretario del Fondo Catalán de Cooperación al Desarrollo** y de un **representante de la Mesa Catalana por la Paz y los Derechos Humanos en Colombia**.

Queremos agradecer el apoyo de todas aquellas personas, organizaciones e instituciones que han hecho posible la celebración de estas Jornadas, las cuales, esperamos, hayan contribuido a enriquecer y clarificar el debate alrededor de la cooperación con Colombia. En primer lugar, a todas y todos los ponentes que hicieron un hueco en sus apretadas agendas para participar en las mesas de debate propuestas. También al público que durante los tres días que duraron las Jornadas abarrotó el Centro Cívico Pati Llimona y enriqueció con sus preguntas y reflexiones los debates que se mantuvieron. Y en general, a todas aquellas personas que aportaron con su esfuerzo y tiempo para que esos tres días duraran sin problemas. Por supuesto, no podemos olvidarnos de las tres instituciones sin cuyo apoyo hubiera sido imposible llevar a cabo estas Jornadas: Generalitat de Catalunya, Ayuntamiento de Barcelona y Fondo Catalán de Cooperación al Desarrollo.

*la UE a realitzar el seu seguiment rigorós. I finalment, accentuà la necessitat de donar suport a les institucions colombianes democràticament constituïdes, així com a l'Oficina de l'Alta Comissionada de les Nacions Unides per als Drets Humans. De la seva banda, **Rafael López, diputat del Partit Popular en el Parlament de Catalunya**, argumentà que l'ajut al desenvolupament ha de prioritzar cinc aspectes fonamentals: el suport a l'estat de dret, la defensa dels Drets Humans i el Dret Internacional Humanitari, la lluita contra les causes de la violència i l'ajut a les víctimes d'aquesta, la protecció de la biodiversitat i el medi ambient, i l'enfortiment de la concertació i de la cooperació regional. En darrer terme, el **diputat a les Corts valencianes per Esquerra Unida del País Valencià, Ramon Cardona**, denuncià postures dels governs occidentals, europeus i espanyols, en què anteposen els seus interessos econòmics i polítics a la defensa dels drets humans. Posà de manifest la necessitat que la comunitat internacional pressioni al Govern colombià perquè compleixi les recomanacions de les Nacions Unides. Recomanà també la no prestació de suport polític ni econòmic a l'actual procés de desmobilització; així com la revisió i reorientació de la cooperació i de l'ajut humanitari fins que no en quedi garantit el destí final. Indicà la necessitat d'iniciar un seguiment constant de l'actuació de les empreses estrangeres a Colòmbia i a la divulgació d'una informació no manipulada sobre la realitat colombiana.*

*La cloenda de les Jornades anà a càrrec del **director de l'Agència Catalana de Cooperació per al Desenvolupament de la Generalitat de Catalunya**, del **secretari del Fons Català de Cooperació al Desenvolupament**, i del **representant de la Taula Catalana per la Pau i els Drets Humans a Colòmbia**.*

Volem agrair el suport de totes aquelles persones, organitzacions i institucions que han fet possible la celebració d'aquestes Jornades, les quals esperem hagin contribuït a enriquir i aclarir el debat al voltant de la cooperació amb Colòmbia. En primer lloc, a totes i a tots els ponents que reservaren un espai a les seves atapeïdes agendas per participar en les taules de debat proposades. També al públic que durant els tres dies que duraren les Jornades omplí de gom a gom el Centre Cívic Pati Llimona i enriquí amb les seves preguntes i reflexions els debats que es mantingueren. I en general, a totes aquelles persones que aportaren amb el seu esforç i el seu temps perquè aquests tres dies discorreguessin sense problemes. Tampoc podem oblidar-nos de les tres institucions sense el suport de les quals hagués estat impossible dur a terme aquestes Jornades: la Generalitat de Catalunya, l'Ajuntament de Barcelona i el Fons Català de Cooperació al Desenvolupament.

Este documento recoge la mayoría de las ponencias presentadas durante las III Jornadas de la Mesa Catalana. No ha sido posible incluirlas todas, pero esperamos que esta breve introducción haya recogido los puntos fundamentales de sus aportaciones.

Queremos terminar la presentación de esta publicación rescatando algunas de las propuestas que se escucharon durante estos días, puesto que para la Mesa Catalana por la Paz y los Derechos Humanos en Colombia, significan principios fundamentales en los que debería basarse la cooperación internacional con este país:

- El reconocimiento de la existencia de un conflicto armado interno y el apoyo, en consecuencia, a aquellas iniciativas orientadas a la búsqueda de una solución política negociada al mismo, sobre la base de un marco legal adecuado a la normativa internacional de respeto al derecho a la verdad, la justicia y la reparación.
- El marco de las recomendaciones de la Oficina de la Alta Comisionada de las Naciones Unidas para los Derechos Humanos y otras recomendaciones de organismos internacionales, y el establecimiento de mecanismos adecuados de seguimiento permanente de las mismas.
- El fortalecimiento del tejido social plural que posibilite una gobernabilidad democrática participativa y autónoma en el ámbito local y regional.
- La superación de las causas de los conflictos que se viven en Colombia y de la grave crisis de violaciones de los derechos humanos y del derecho internacional humanitario, desde la corresponsabilidad internacional a partir de una perspectiva de paz.
- La contribución al fortalecimiento de las instituciones democráticas propias del Estado social de derecho.

Aquest document recull la majoria de les ponències presentades durant les III Jornades de la Taula Catalana. No ha estat possible incloure-les totes, però esperem que aquesta breu introducció hagi recollit els punts fonamentals de les seves aportacions.

Volem acabar la presentació d'aquesta publicació tot rescatant algunes de les propostes que s'escoltaren durant aquests tres dies, donat que per a la Taula Catalana per la Pau i els Drets Humans a Colòmbia, signifiquen principis fonamentals en què s'hauria de basar la cooperació internacional amb aquest país:

- *El reconeixement de l'existència d'un conflicte armat intern i el suport, en conseqüència, d'aquelles iniciatives orientades a la recerca d'una solució política negociada per al mateix, sobre la base d'un marc legal adequat a la normativa internacional de respecte al dret a la veritat, la justícia i la reparació.*
- *El marc de les recomanacions de l'Oficina de l'Alta Comissionada de les Nacions Unides per als Drets Humans i altres recomanacions dels òrgans internacionals, i l'establiment de mecanismes adequats de seguiment permanent de les mateixes.*
- *L'enfortiment del teixit social plural que permeti una governabilitat democràtica participativa i autònoma en l'àmbit local i regional.*
- *La superació de les causes dels conflictes que es viuen a Colòmbia i de la greu crisi de violacions dels drets humans i del dret internacional humanitari des de la corresponsabilitat internacional a partir d'una perspectiva de pau.*
- *La contribució a l'enfortiment de les institucions democràtiques pròpies de l'Estat social de dret.*